

Райцентр Вінницької області Немирів відомий кожному своєю високоякісною горілкою. Асоціація “Немирів — горілка” міцно вкорінилася в масовій свідомості. Спробуємо, в жодному разі не применшуючи достоїнств алкогольних напоїв, що виробляються в Немирові, розповісти про те, що ж все-таки насправді варте уваги в цьому славному подільському містечку.

Костянтин Буркут
канд. філол. наук,
ст. наук. співр.
науково-організаційного
відділу
Президії НАН України,
м. Київ

Почнемо з Немирівського **Свято-Троїцького Ставропігійного жіночого монастиря** [1]. Він був заснований ще у XIII столітті як чоловічий. За свою довгу історію святиня неодноразово відроджувалася: її двічі (в XIV-му та XVII-му століттях) руйнували татари, у 1845 р. пожежа знищила всі дерев'яні будівлі обителі. Багато сил для відновлення монастиря в XIX-му столітті доклала ігуменя *Аполлінарія*. Чимало кам'яних споруд обителі було зведено за її ігуменства. Вона відкрила при монастирі церковно-парафіяльну школу, де Закон Божий певний час викладав *Дмитро Леонтович*, батько відомого українського композитора.

За радянської влади обитель постраждала, як і багато монастирів тієї безбожної доби. Було зруйновано Успенську церкву, яку розписував *І.М. Сошенко*, частину будівель віддали машинно-тракторній станції, що розмістилася на території обителі. **Монастирська церква св. Трійці** (1876-1881 рр.) [2] слугувала складом. Її — домінуючу ансамблю — ніхто особливо не беріг. Кажуть, що у храмі протікав дах, і це можна було легко залагодити, однак якийсь поважний бос не дозволив цього робити, за що пізніше поплатився і він, і його сім'я. На щастя, святиня було відновлено в 1990-і рр., багато зробив для її відродження протоіерей *М. Чернопишук*.

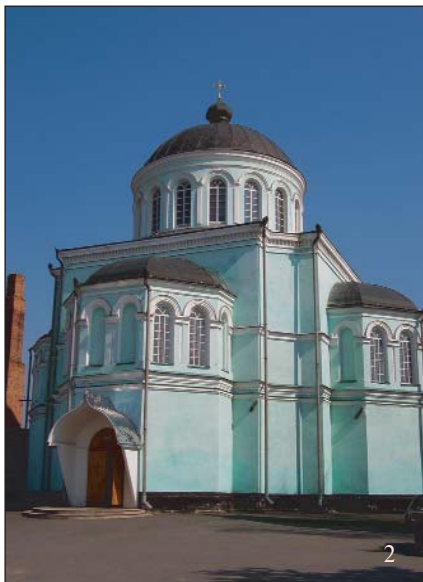
Неподалік від Свято-Троїцької церкви розташований будинок, де народився класик російської літератури *М.О. Некрасов* [4]. Кам'яниця стоїть на території інтернату, названого на честь великого поета. Через дорогу від нього розташовано **музей “Літературна Немирівщина”**, екс-

позиції якого присвячені *М.О. Некрасову*, *Марку Вовчку*, *Г.О. Мачтету*, *Миколі Трублаїні* та іншим менш видатним майстрам слова, чие життя так чи інакше пов'язане з цим подільським містечком.

Ще одна історична будівля, яка пам'ятає визначних діячів науки і культури, — **Немирівська гімназія**. Ця споруда, що належить зараз будівельному технікуму, дещо відлякує радянською плиткою, якою вона облицьована. У різний час тут викладали *І.М. Сошенко* і *О.М. Маркович*, навчалися *Микола Трублаїні* і *Г.О. Мачтет*. Над таблицями, на яких повідомляється про видатних людей, що віддали частину свого життя цьому навчальному закладу, висить меморіальна дошка, яка сповіщає про те, що ця будівля 1815 року є пам'яткою архітектури. Так ніколи і не подумаєш, дивлячись на оздоблення часів СРСР.

Ошатний і витончений **костел святого Йосипа** (перша чверть XIX ст.) прикрашає центральну площу Немирова. У часи СРСР його вежі були знесені, а в самій будівлі задовольняли культурні потреби мешканців райцентру і довколишніх населених пунктів, а також реєстрували акти цивільного стану. Інакше кажучи, храм став водночас і будинком культури, і загсом. Нині його повернули католикам, відновили втрачені башти, годинники, на яких дзвінко вітають кожную нову годину.

До перлин Немирова належить **палац (1894-1917) і парк княгині М.Г. Шербатової** [3]. Не подивитися на них, перебуваючи у місті, просто не можна (уникну порівняння з Парижем і Ейфелевою вежею, яке стало ба-

нальністю в путівниках). За переказами, будівлю палацу навмисно не поспішали закінчувати: княгині провіщали смерть після закінчення будівельних робіт. Марія Григорівна Щербатова справді прожила недовго, в 1920 році п'яні червоноармійці увірвалися на територію парку і розстріляли графиню, її доньку, а також Ольгу, доньку П.А. Столипіна.

Попереджаючи запитання читача про те, як потрапила до Немирова донька П.А. Столипіна, пояснимо: син Щербатової, Володимир, був одружений з однією із дочок автора селянської реформи. А вдова Столипіна після 1917-го року мешкала з сім'єю у своєї родички. Саме з Вінниччини вона з дітьми втекла за кордон.

райні електростанцій. Кажуть, що ця дизельна машина, споруджена за проектом чеського архітектора *Іржи Стібрала* наприкінці XIX — на початку XX ст., працює й досі [1].

Такий ось коротенький опис основних визначних пам'яток Немирова. Але краще один раз побачити, ніж сто разів почути (чи двісті — прочитати), отже, відправляйтеся до Немирова! До речі, якщо відважитесь поїхати та подивитися ще *Південний Буг* [6], він буквально в декількох кілометрах від райцентру, — враження незабутнє! А ще відвідайте *Печеру* (15 км від Немирова), там, на території обласної лікарні, збереглася пам'ятка архітектури початку XX ст. — *мавзолей Потоцьких-Свейковських* (1904 р.), побудована за проектом уславленого *Владислава Городецького* [5].

У 1921 р. садибу Щербатової перетворили на санаторій "Авангард", у цьому статусі він функціонує і сьогодні.

На виїзді з Немирова, поруч, до речі, зі спиртовим заводом, звертає на себе увагу невелика будівля однієї з *найстаріших в Ук-*

